

Elektrodynamika

Część 10

Promieniowanie

Ryszard Tanaś

Zakład Optyki Nieliniowej, UAM

<http://zon8.physd.amu.edu.pl/~tanas>

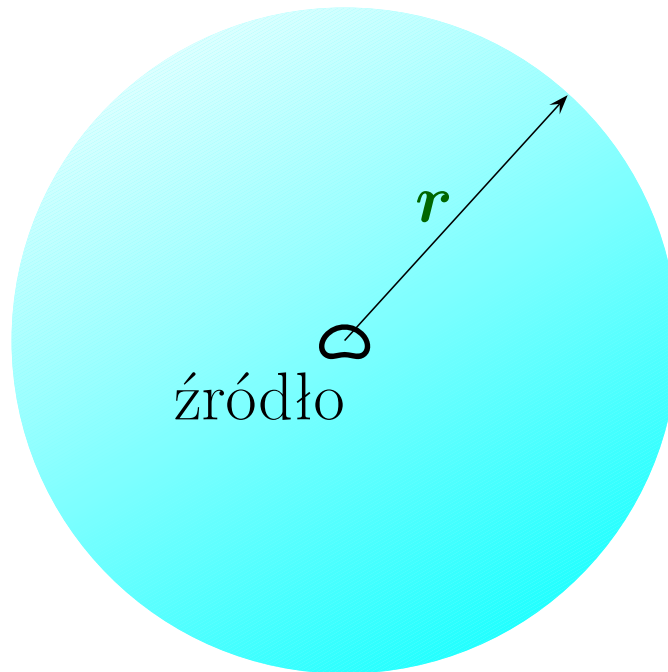
Spis treści

11 Promieniowanie	3
11.1 Promieniowanie dipolowe	3

11 Promieniowanie

11.1 Promieniowanie dipolowe

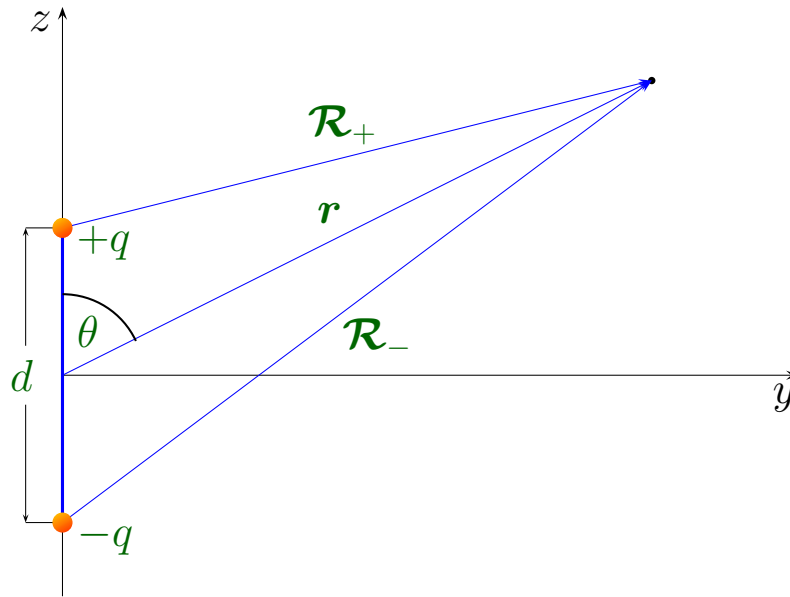
11.1.1 Czym jest promieniowanie?

$$P(r) = \oint \mathbf{S} \cdot d\mathbf{a} = \frac{1}{\mu_0} \oint (\mathbf{E} \times \mathbf{B}) \cdot d\mathbf{a} \quad \text{moc przechodząca przez powierzchnię}$$

$$P_{\text{rad}} \equiv \lim_{r \rightarrow \infty} P(r) \quad \text{moc wypromieniowana}$$

11.1.2 Promieniowanie elektryczne dipolowe

$q(t) = q_0 \cos(\omega t)$ ładunek przepływa

$\mathbf{p}(t) = p_0 \cos(\omega t) \hat{\mathbf{z}}$, $p_0 \equiv q_0 d$ drgający dipol

Potencjał opóźniony

$$V(\mathbf{r}, t) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \left\{ \frac{q_0 \cos[\omega(t - \mathcal{R}_+/c)]}{\mathcal{R}_+} - \frac{q_0 \cos[\omega(t - \mathcal{R}_-/c)]}{\mathcal{R}_-} \right\}$$

$$\mathcal{R}_{\pm} = \sqrt{r^2 \mp rd \cos \theta + (d/2)^2} \quad \text{z twierdzenia cosinusów}$$

przybliżenie 1: $d \ll r$ dipol doskonały

$$\mathcal{R}_{\pm} \cong r \left(1 \mp \frac{d}{2r} \cos \theta \right) \quad \text{przybliżenie liniowe ze względu na } d$$

$$\frac{1}{\mathcal{R}_{\pm}} \cong \frac{1}{r} \left(1 \pm \frac{d}{2r} \cos \theta \right)$$

$$\begin{aligned} \cos \left[\omega \left(t - \frac{\mathcal{R}_{\pm}}{c} \right) \right] &\cong \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \pm \frac{\omega d}{2c} \cos \theta \right] \\ &= \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \cos \left(\frac{\omega d}{2c} \cos \theta \right) \mp \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \sin \left(\frac{\omega d}{2c} \cos \theta \right) \end{aligned}$$

przybliżenie 2: $d \ll \frac{c}{\omega}$ ($d \ll \lambda$) dipol doskonały

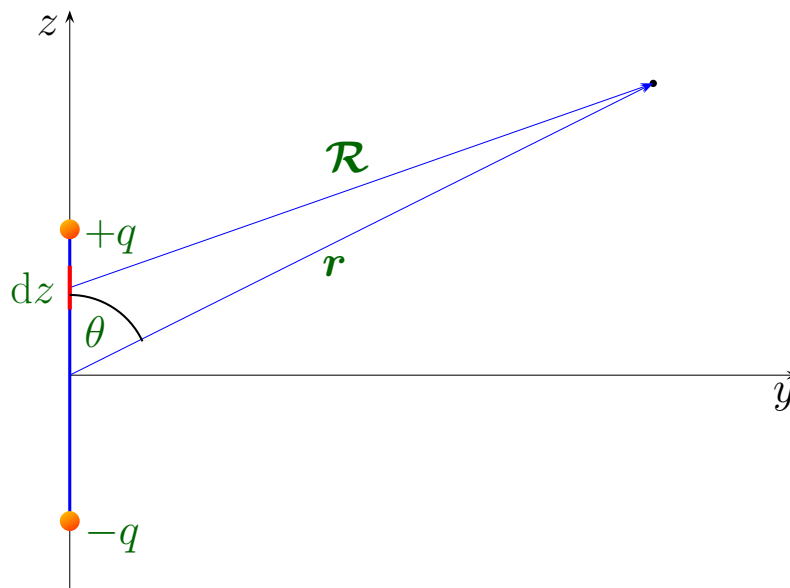
$$\cos \left[\omega \left(t - \frac{\mathcal{R}_{\pm}}{c} \right) \right] \cong \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \mp \frac{\omega d}{2c} \cos \theta \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right]$$

$$V(r, \theta, t) = \frac{p_0 \cos \theta}{4\pi\epsilon_0 r} \left\{ -\frac{\omega}{c} \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] + \frac{1}{r} \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \right\}$$

$$V = \frac{p_0 \cos \theta}{4\pi\epsilon_0 r^2} \quad \text{dla } \omega \rightarrow 0, \quad \text{granica statyczna}$$

przybliżenie 3: $r \gg \frac{c}{\omega}$ ($r \gg \lambda$) strefa promieniowania

$$V(r, \theta, t) = -\frac{p_0 \omega}{4\pi \epsilon_0 c} \left(\frac{\cos \theta}{r} \right) \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right]$$

$$\mathbf{I}(t) = \frac{dq}{dt} \hat{\mathbf{z}} = -q_0 \omega \sin(\omega t) \hat{\mathbf{z}} \quad \text{prąd płynący w drucie}$$

$$\mathbf{A}(\mathbf{r}, t) = \frac{\mu_0}{4\pi} \int_{-d/2}^{d/2} \frac{-q_0 \omega \sin[\omega(t - \mathcal{R}/c)] \hat{\mathbf{z}}}{\mathcal{R}} dz \quad \text{potencjał wektorowy}$$

$$\mathbf{A}(r, \theta, t) = -\frac{\mu_0 p_0 \omega}{4\pi r} \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \hat{\mathbf{z}}$$

Obliczamy pola:

$$\begin{aligned} \nabla V &= \frac{\partial V}{\partial r} \hat{\mathbf{r}} + \frac{1}{r} \frac{\partial V}{\partial \theta} \hat{\boldsymbol{\theta}} \\ &= -\frac{p_0 \omega}{4\pi \epsilon_0 c} \left\{ \cos \theta \left(-\frac{1}{r^2} \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] - \frac{\omega}{rc} \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \right) \hat{\mathbf{r}} \right. \\ &\quad \left. - \frac{\sin \theta}{r^2} \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \hat{\boldsymbol{\theta}} \right\} \\ &\cong \frac{p_0 \omega^2}{4\pi \epsilon_0 c^2} \left(\frac{\cos \theta}{r} \right) \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \hat{\mathbf{r}} \end{aligned}$$

$$\frac{\partial \mathbf{A}}{\partial t} = -\frac{\mu_0 p_0 \omega^2}{4\pi r} \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \underbrace{(\cos \theta \hat{\mathbf{r}} - \sin \theta \hat{\boldsymbol{\theta}})}_{\hat{\mathbf{z}}}$$

$$\mathbf{E} = -\nabla V - \frac{\partial \mathbf{A}}{\partial t} = -\frac{\mu_0 p_0 \omega^2}{4\pi} \left(\frac{\sin \theta}{r} \right) \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \hat{\boldsymbol{\theta}}$$

$$\nabla \times \mathbf{A} = \frac{1}{r} \left[\frac{\partial}{\partial r} (r A_\theta) - \frac{\partial A_z}{\partial \theta} \right] \hat{\boldsymbol{\phi}}$$

$$= -\frac{\mu_0 p_0 \omega^2}{4\pi r} \left\{ \frac{\omega}{c} \sin \theta \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] + \frac{\sin \theta}{r} \sin \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \right\} \hat{\boldsymbol{\phi}}$$

$$\mathbf{B} = \nabla \times \mathbf{A} = -\frac{\mu_0 p_0 \omega^2}{4\pi c} \left(\frac{\sin \theta}{r} \right) \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \hat{\boldsymbol{\phi}}$$

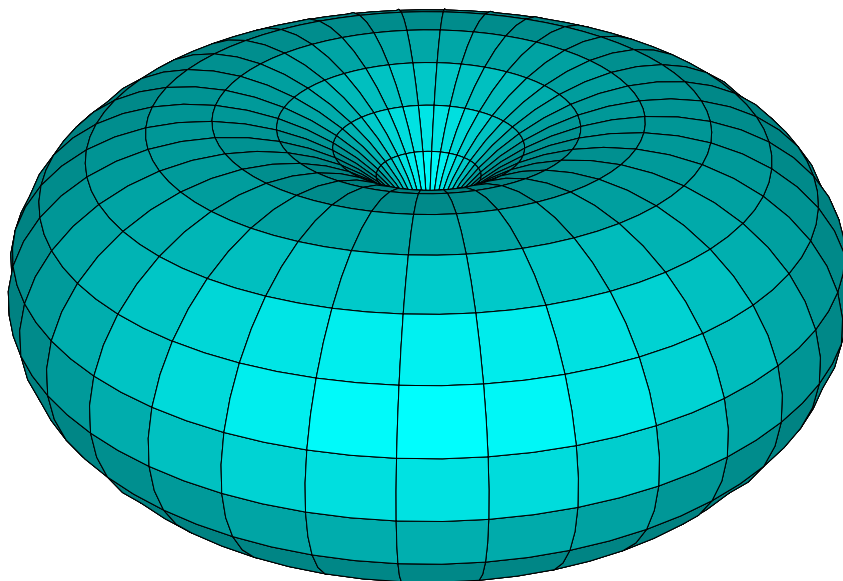
$$\mathbf{S} = \frac{1}{\mu_0}(\mathbf{E} \times \mathbf{B}) = \frac{\mu_0}{c} \left\{ \frac{p_0 \omega^2}{4\pi} \left(\frac{\sin \theta}{r} \right) \cos \left[\omega \left(t - \frac{r}{c} \right) \right] \right\}^2 \hat{\mathbf{r}}$$

$$\langle \mathbf{S} \rangle = \left(\frac{\mu_0 p_0^2 \omega^4}{32\pi^2 c} \right) \frac{\sin^2 \theta}{r^2} \hat{\mathbf{r}} \quad \text{natężenie promieniowania}$$

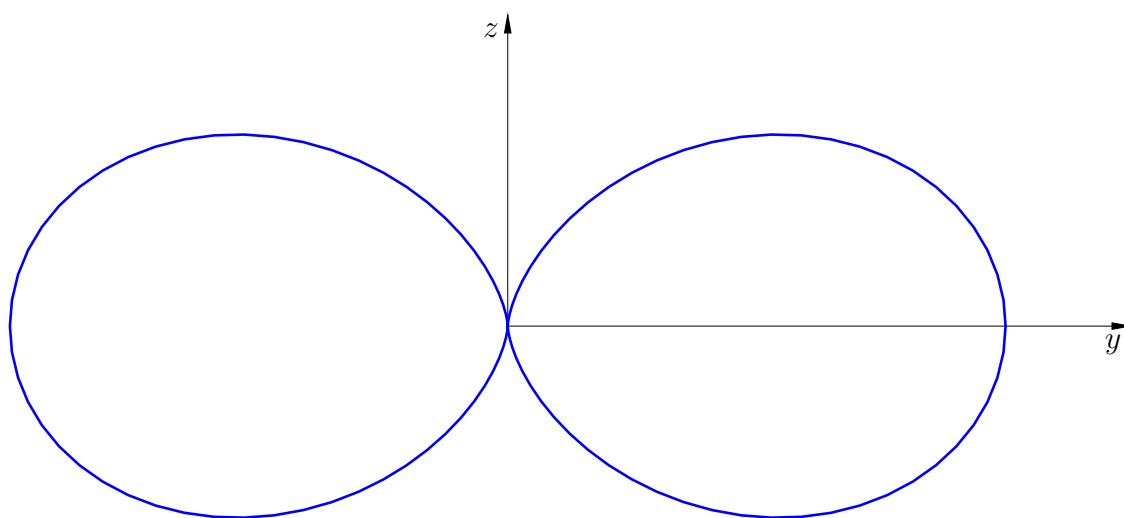
$$\langle P \rangle = \int \langle \mathbf{S} \rangle \cdot d\mathbf{a} = \frac{\mu_0 p_0^2 \omega^4}{32\pi^2 c} \int \frac{\sin^2 \theta}{r^2} r^2 \sin \theta d\theta d\phi = \frac{\mu_0 p_0^2 \omega^4}{12\pi c}$$

Wynik nie zależy od promienia sfery

$$\frac{d\langle P \rangle}{d\Omega} = \frac{\mu_0 p_0^2 \omega^4}{32\pi^2 c} \boxed{\sin^2 \theta} \quad \text{moc wypromieniowana w kąt bryłowy } d\Omega$$

promieniowanie elektryczne dipolowe
charakterystyka kierunkowa

promieniowanie elektryczne dipolowe
charakterystyka kierunkowa